

Warszawa, dnia 25 lipca 2012 r.

Poz. 285

Dowództwo Sił Powietrznych

DECYZJA Nr 218/MON

MINISTRA OBRONY NARODOWEJ

z dnia 23 lipca 2012 r.

**w sprawie wprowadzenia do użytku w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej
Polskiej „Regulaminu działań lotniczych na poligonach Sił Zbrojnych RP”**

Na podstawie § 2 pkt 14 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 lipca 1996 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Obrony Narodowej (Dz. U. Nr 94, poz. 426) ustala się, co następuje:

1. W celu uregulowania zasad wykonywania działań lotniczych na poligonach Sił Zbrojnych RP, wprowadza się do użytku w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej „Regulamin działań lotniczych na poligonach Sił Zbrojnych RP”, stanowiący załącznik do niniejszej decyzji.
2. Tracą moc:
  - 1) zarządzenie Nr Pf 3/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 27 stycznia 1969 r.;
  - 2) rozkaz Dowódcy Sił Powietrznych Nr 102 z dnia 6 kwietnia 2011 r. w sprawie realizacji zabezpieczenia działań lotnictwa Sił Zbrojnych RP na poligonach lotniczych.
3. Decyzja wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Obrony Narodowej: *T. Siemoniak*

Załącznik do decyzji Nr 218/MON

Ministra Obrony Narodowej

z dnia 23 lipca 2012 r. (poz. 285)

**REGULAMIN
DZIAŁAŃ LOTNICZYCH
NA POLIGONACH
SIŁ ZBROJNYCH RP
RDLP – 2012**

Spis treści

Wykaz skrótów i pojęć	5
Rozdział 1. Przepisy ogólne	6
§ 1 Zakres obowiązywania regulaminu	6
Rozdział 2. Zasady wykorzystania poligonów do działań lotniczych	6
§ 2 Poligony do działań lotniczych	6
§ 3 Kategorie działań lotniczych na poligonach	7
§ 4 Służby zabezpieczenia i ubezpieczenia działań lotniczych na poligonie	8
§ 5 Obiekty poligonowe i ich przeznaczenie	8
§ 6 Wyposażenie stanowiska kierownika poligonu	9
§ 7 Zasady wykorzystania lądowych poligonów przez jednostki lotnicze	10
§ 8 Zasady wykorzystania morskich poligonów przez jednostki lotnicze	11
Rozdział 3. Obowiązki osób funkcyjnych zabezpieczających działania lotnicze na poligonie	13
§ 9 Obowiązki Komendanta poligonu	13
§ 10 Obowiązki Kierownika Działań Lotniczych (KDL/RCO) na poligonie ...	14
§ 11 Obowiązki Instruktora Pilota (IP) na poligonie	15
§ 12 Obowiązki Koordynatora Startów i Lądowań (KSL lp) na lądowisku przypoligonowym	15
§ 13 Obowiązki Wysuniętego Nawigatora Naprowadzania Lotnictwa	16
§ 14 Obowiązki specjalisty służby meteorologicznej	16
§ 15 Obowiązki dyżurnego łączności	16
§ 16 Obowiązki dyżurnego zabezpieczenia medycznego	17
§ 17 Obowiązki dyżurnego obserwatora	17
§ 18 Obowiązki dyżurnego kamerzysty	17
§ 19 Obowiązki dyżurnego systemu oceny działań	18
§ 20 Obowiązki dowódcy ubezpieczenia poligonu	18
§ 21 Obowiązki dowódcy drużyny przeciwpożarowej – dowódcy sekcji	18
§ 22 Obowiązki dowódcy grupy zabezpieczenia łączności i lądowisk	19
Rozdział 4. Zasady wykorzystania poligonu przez załogi statków powietrznych	19
§ 23 Obowiązki dowódców załóg działających na poligonie	19
§ 24 Wskazówki bezpieczeństwa podczas wykonywania zadań na poligonie	20
§ 25 Określanie rezultatów działań lotniczych na poligonach	21

Rozdział 5. Zasady szkolenia, nadawania uprawnień oraz weryfikacji	
Kierownika Działań Lotniczych na poligonie	22
§ 26 Kryteria doboru KDL/RCO	22
§ 27 Szkolenie i nadawanie uprawnień KDL/RCO	22
§ 28 Weryfikacja i podtrzymanie uprawnień KDL/RCO	23
§ 29 Wymagania medyczne	24
Rozdział 6. Ogólne zasady zachowania bezpieczeństwa na poligonach	
podczas działań lotniczych	24
§ 30 Bezpośrednie przygotowanie poligonu do działań lotniczych	24
§ 31 Ubezpieczenie terenu poligonu lądowego oraz części lądowej poligonu lądowo-morskiego.....	24
§ 32 Zasady zapewnienia bezpieczeństwa załogom statków powietrznych wykonujących zadania w przestrzeni powietrznej poligonu	26
§ 33 Zasady bezpieczeństwa podczas kierowania działaniami lotniczymi przez JTAC/WNNL z pola roboczego poligonu	27
§ 34 Zasady bezpieczeństwa podczas użycia przez JTAC/WNNL naziemnego laserowego wskaźnika celu do oznaczania celów naziemnych	28
§ 35 Zasady bezpieczeństwa podczas wykonywania lotów z użyciem pokładowych stacji laserowych oraz laserowych wskaźników celu wchodzących w skład zasobników celowniczych	28
§ 36 Wykonywanie lądowań i startów statków powietrznych na lądowiskach przypoligonowych oraz innych miejscach startów i lądowań	29
§ 37 Oczyszczanie poligonu z niewybuchów	29
§ 38 Zabezpieczenie przeciwpożarowe poligonu	30
§ 39 Zabezpieczenie medyczne działań lotniczych na poligonie.....	31
§ 40 Ochrona środowiska naturalnego	31
Rozdział 7. Instrukcja użytkowania poligonu do działań lotniczych	32
§ 41 Zasady opracowania instrukcji użytkowania poligonu do działań lotniczych	32
Rozdział 8. Zasadnicze dokumenty do wykonywania działań lotniczych na	
poligonach	32
§ 42 Zasady prowadzenia dokumentacji działań lotniczych na poligonie	32
Rozdział 9. Przepisy przejściowe i końcowe	33
§ 43 Przepisy przejściowe	33
§ 44 Rozpowszechnianie i aktualizacja RDLP-2012	33

Załącznik nr 1 – Sygnały i znaki stosowane na poligonach	34
Załącznik nr 2 – Schemat położenia pola roboczego w stosunku do granic i stref poligonu (przykład)	36
Załącznik nr 3 – Schemat urządzenia poligonu do bombardowania, odpalania rakiet i strzelania z lotu nurkowego o zmierzchu i w nocy (przykład)	37
Załącznik nr 4 – Dziennik obserwacji i namiarów	38
Załącznik nr 5 – Dziennik wyników działań na poligonie (przykład)	39
Załącznik nr 6 – Dziennik ewidencji niewybuchów	40
Załącznik nr 7 – Układ „Instrukcji użytkowania poligonu do działań lotniczych”	41
Załącznik nr 8 – Karta szkolenia praktycznego KDL/RCO	44
Załącznik nr 9 – Minimalne odległości bezpieczne podczas kierowania działaniami lotniczymi przez JTAC/WNNL z pola roboczego poligonu	45

Wykaz skrótów i pojęć

21. CPL	–	21. Centralny Poligon Lotniczy Nadarzyce
CAS	–	<i>Close Air Support</i> – bezpośrednie wsparcie lotnicze
CCA	–	<i>Close Combat Attack</i> – wsparcie bezpośrednie
COM	–	Centrum Operacji Morskich
COP	–	Centrum Operacji Powietrznych
IP na poligonie	–	Instruktor Pilot na poligonie
KSL lp	–	Koordinatorka Startów i Lądowań lądowiska przypoligonowego
IUP	–	Instrukcja Użytkownika Poligonu do działań lotniczych
KDL/RCO	–	Kierownik Działań Lotniczych na poligonie / – Range Control Officer/
LMT	–	<i>Local Mean Time</i> – średni czas lokalny
łsb	–	lotnicze środki bojowe
MATZ	–	<i>Military Aerodrome Traffic Zone</i> – wojskowa strefa ruchu lotniskowego
MCTR	–	<i>Military Control Zone</i> – strefa kontrolowana lotniska wojskowego
MRT	–	<i>Military Route</i> – stała trasa lotnictwa wojskowego
NZP	–	Niebezpieczne Zjawiska Pogody
ODN	–	Ośrodek Dowodzenia i Naprowadzania
POL/SOF	–	Pilot Operacyjny Lotów/ <i>Supervisor of Flying</i>
PTL	–	Planowa Tabela Lotów
RCO	–	Range Control Officer
RDLP	–	Regulamin Działań Lotniczych na Poligonach
SK poligonu	–	Stanowisko Kierowania poligonu
SOP	–	<i>Standing Operational Procedures</i> – stałe procedury operacyjne
SUFO	–	Specjalistyczna Uzbrojona Formacja Ochronna
TFR	–	<i>TSA or TRA Feeding Route</i> – trasa lotnicza umożliwiająca lot do TSA lub TRA oraz przelot między TSA lub TRA
TRA	–	<i>Temporary Reserved Area</i> - strefa czasowo rezerwowana
TSA	–	<i>Temporary Segregated Area</i> – strefa czasowo wydzielona
TZKOP	–	Taktyczny Zespół Kontroli Obszaru Powietrznego
UTC	–	<i>Coordinated Universal Time</i> – uniwersalny czas skoordynowany
VHF	–	<i>Very High Frequency</i> – zakres metrowy fal radiowych
UHF	–	<i>Ultra High Frequency</i> – zakres decymetrowy fal radiowych
JTAC/WNNL	–	<i>Joint Terminal Attack Controller</i> - Wysunięty Nawigator Naprowadzania Lotnictwa
WSOSP	–	Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych

Rozdział 1

PRZEPISY OGÓLNE

§ 1

Zakres obowiązywania regulaminu

1. *Regulamin działań lotniczych na poligonach Sił Zbrojnych RP* zwany dalej „*RDLP-2012*” jest podstawowym dokumentem ustalającym zasady realizacji działań lotniczych na poligonach oraz zasady funkcjonowania poligonów podczas działań lotniczych.
2. *RDLP-2012* jest podstawą do opracowania Instrukcji Użytkowania Poligonu zawierającej szczegółowe zasady funkcjonowania poligonu i wykorzystania go do działań lotniczych.
3. Postanowienia *RDLP-2012* obowiązują organizatorów lotów na poligon, personel lotniczy realizujący zadania na poligonach oraz personel zabezpieczający i ubezpieczający działania lotnicze na poligonach w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Zasady realizacji działań lotniczych na poligonach oraz zasady funkcjonowania poligonów w ramach polskiego kontyngentu wojskowego poza granicami kraju określają SOP pododdziału (oddziału, komponentu) lotniczego.

Rozdział 2

ZASADY

WYKORZYSTANIA POLIGONÓW DO DZIAŁAŃ LOTNICZYCH

§ 2

Poligony do działań lotniczych

1. Poligon do działań lotniczych - jest to ściśle określony obszar terenu lub akwenu morskiego (na i pod wodą) z rozciągającą się nad nim przestrzenią powietrzną, wraz z obsadą etatową, odpowiednio urządzony, wyposażony i przeznaczony do działań lotniczych i współdziałania z innymi rodzajami sił zbrojnych (własnych i innych państw).
  2. Użycie środków bojowych w ramach działalności szkoleniowej i treningowej dozwolone jest na obszarach istniejących poligonów SZRP w ramach obowiązujących instrukcji.
  3. Poligony dzielą się na lądowe, morskie i lądowo - morskie w zależności od usytuowania poligonu na lądzie lub morzu.
  4. W zależności od możliwości zabezpieczenia działań lotniczych poligony dzielą się na klasy:
    - A. – poligon ma możliwość zabezpieczenia działań lotniczych kategorii 1, 2, 3, 4;
    - B. – poligon ma możliwość zabezpieczenia działań lotniczych kategorii 2, 3, 4;
    - C. – poligon ma możliwość zabezpieczenia działań lotniczych kategorii 4
- Klasę poligonu określa instrukcja użytkowania poligonu.
5. Wykorzystywanie poligonu przez lotnictwo odbywa się zgodnie z instrukcją użytkowania danego poligonu, o której mowa w § 40 niniejszego regulaminu.

§ 3

Kategorie działań lotniczych na poligonach

1. W zależności od sposobu zabezpieczenia, działania lotnicze na poligonach dzieli się na kategorie: pierwszą – 1, drugą – 2, trzecią – 3, czwartą – 4.
2. W celu zabezpieczenia działań lotniczych **kategorii 1** wyznacza się służbę zabezpieczenia działań lotniczych oraz służbę ubezpieczenia poligonu z wykorzystaniem sił i środków wchodzących w skład struktury etatowej poligonu.
3. W celu zabezpieczenia działań lotniczych **kategorii 2** wyznacza się służbę zabezpieczenia działań lotniczych oraz służbę ubezpieczenia poligonu z wykorzystaniem sił i środków wchodzących w skład struktury etatowej poligonu oraz jednostek wykorzystujących poligon.
4. W celu zabezpieczenia działań lotniczych **kategorii 3** wyznacza się tylko służbę ubezpieczenia poligonu z wykorzystaniem sił i środków wchodzących w skład struktury etatowej poligonu oraz jednostek wykorzystujących poligon (nie dotyczy poligonów morskich). Dodatkowo organizator szkolenia lotniczego może wyznaczyć IP na poligonie. Może również złożyć odpowiednie zapotrzebowanie na udział JTAC/WNNL w szkoleniu. Za bezpieczeństwo wykonania operacji lotniczych odpowiada dowódca załogi.
5. Dla działań lotniczych w **kategorii 4** nie wyznacza się służby zabezpieczenia działań lotniczych ani służby ubezpieczenia poligonu.
6. Skład służby zabezpieczenia działań lotniczych oraz służby ubezpieczenia poligonu określa instrukcja działalności danego poligonu.
7. Podczas działań lotniczych **kategorii 1 i 2** zezwala się na wykonywanie operacji lotniczych na poligonie przez statki powietrzne wszystkich rodzajów Sił Zbrojnych w zakresie użycia systemów i środków uzbrojenia określonych w instrukcji użytkowania poligonu.
8. Podczas działań lotniczych **kategorii 3** zezwala się na wykonywanie operacji lotniczych na poligonie przez pojedyncze statki powietrzne (pojedyncze grupy statków powietrznych) wszystkich rodzajów Sił Zbrojnych w zakresie użycia systemów i środków uzbrojenia określonych w instrukcji użytkowania poligonu.
9. Podczas działań lotniczych **kategorii 4** zezwala się na wykonywanie operacji lotniczych na poligonie przez statki powietrzne wszystkich rodzajów Sił Zbrojnych tylko bez użycia środków bojowych z zachowaniem warunków bezpieczeństwa określonych w instrukcji użytkowania poligonu.

§ 4

Służby zabezpieczenia i ubezpieczenia działań lotniczych na poligonie

1. W celu zabezpieczenia działań lotniczych na poligonie wyznacza się służbę zabezpieczenia działań lotniczych oraz służbę ubezpieczenia poligonu.
2. W skład służb zabezpieczenia działań lotniczych wchodzi:
  - 1) KDL/RCO;
  - 2) IP na poligonie (w zależności od charakteru działań)*;
  - 3) KSL Ip (w zależności od charakteru działań)*;
  - 4) JTAC/WNNL (w zależności od charakteru działań)*;
  - 5) specjalista służby meteorologicznej;
  - 6) dyżurny łączności;
  - 7) dyżurny zabezpieczenia medycznego;
  - 8) dyżurny obserwator;
  - 9) kamerzysta;
  - 10) dyżurny zabezpieczenia systemów oceny działań (jeśli taki system jest na wyposażeniu)¹;
3. W skład służb ubezpieczenia poligonu wchodzi:
  - 1) dowódca ubezpieczenia poligonu;
  - 2) dowódca drużyny ppoż.;
  - 3) dowódca grupy zabezpieczenia łączności i lądowisk.

§ 5

Obiekty poligonowe i ich przeznaczenie

1. W skład obiektów poligonu zalicza się; stanowisko kierowania, wieże obserwacyjno-namiarowe (punkty obserwacyjno-namiarowe), pole robocze poligonu wraz z rozmieszczonymi na nim celami, lądowiska, inne miejsca startów i lądowań, wydzielone płaszczyzny rozbijania i uzbijania statków powietrznych, środki łączności, magazyny na cele, place ćwiczeń, sieć dróg poligonowych, tablice (znaki) informacyjno-ostrzegawcze, urządzenia posterunków ubezpieczenia itp.
Jeżeli poligon nie jest wyposażony w wieże obserwacyjno-pomiarowe i nie ma możliwości rozwinięcia punktów obserwacyjno-pomiarowych ocenę rezultatów działań ogniowych prowadzi KDL lub IP na poligonie.
2. Stanowisko kierowania poligonu przeznaczone jest do kierowania działaniami lotnictwa nad poligonem oraz całokształtem pracy personelu wydzielonego do obsługi działań lotnictwa.

---

¹ o potrzebie wyznaczenia decyduje organizator lotów

3. Stanowiska kierowania poligonów mogą być stałe lub tymczasowe. Powinny być one umieszczone w strefie bezpiecznej. W usytuowaniu stanowiska kierowania należy uwzględniać bezpieczeństwo jego położenia, możliwość obserwacji pól celów i statków powietrznych w powietrzu, rozmieszczenie środków radiotechnicznych, instalowania linii łączności i energetycznej, dobrego dojazdu oraz bliskie położenie lądowiska. Przez stanowisko kierowania nie może przechodzić oś drogi bojowej działających statków powietrznych.
4. Tymczasowe stanowisko kierowania poligonu usytuowuje się w pobliżu pola celów w odległości bezpiecznej od celów, umożliwiającej obserwację efektów działań statków powietrznych.
5. Podczas realizacji CAS/CCA dopuszcza się kierowanie działaniami lotniczymi przez JTAC/WNNL z pola roboczego poligonu z zachowaniem warunków bezpieczeństwa zawartych w § 33 RDLP-2012.
6. Punkty obserwacyjno-namiarowe służą do obserwacji statków powietrznych nad poligonem, terenu poligonu, lotu bomb (pocisków i rakiet). Liczba punktów obserwacyjno-namiarowych zależy od rozmiaru poligonu, charakteru ukształtowania terenu i liczby pól celów.
7. We wszystkich przypadkach rozmieszczenie punktów obserwacyjno-namiarowych powinno zapewniać obserwację pól celów i namierzanie upadków bomb, pocisków i rakiet. Punkty obserwacyjno-namiarowe powinny być umieszczone w bezpiecznej odległości od pól celów (poza strefą niebezpieczną).
8. Punkty obserwacyjno-namiarowe należy usytuować z uwzględnieniem najlepszej widoczności celów, na wzniesieniach w terenie otwartym.
9. Każdy poligon do działań lotnictwa powinien mieć środki łączności zapewniające bezpieczne wykonywanie zadań lotniczych. Jeżeli poligon nie posiada etatowych środków łączności do zabezpieczenia działań lotniczych, za ich wydzielenie i rozwinięcie odpowiada organizator szkolenia.
10. Lądowiska i inne miejsca startów i lądowań usytuowuje się w strefie określonej w instrukcji użytkowania poligonu.
11. Sieć dróg na poligonie powinna zapewniać możliwie łatwy dojazd do wszystkich urządzeń poligonowych.

§ 6

Wyposażenie stanowiska kierowania poligonu

1. W skład wyposażenia stanowiska kierowania poligonu wchodzi:
  - 1) wielokanałowa radiostacja lotnicza VHF/UHF;
  - 2) wielokanałowa radiostacja lotnicza VHF/UHF – zapasowa;
  - 3) środki sygnalizacji (w miarę potrzeb);
  - 4) środki łączności telefonicznej;
  - 5) kamera video;

- 6) lornetka;
  - 7) urządzenia widzenia nocnego (w przypadku działań nocnych);
  - 8) wskaźnik wiatru, barometr i termometr zewnętrzny;
  - 9) schemat określania widzialności wg obiektów terenowych;
  - 10) schemat pola roboczego;
  - 11) mapa lotnicza rejonu poligonu z aktualnie obowiązującą strukturą przestrzeni powietrznej (MRT, TSA, TFR, MATZ, MCTR, i inne);
  - 12) zegary (UTC, LMT);
  - 13) na poligonach kategorii A – urządzenia do elektronicznej archiwizacji i przetwarzania danych.
  - 14) okulary chroniące przed promieniowaniem laserowym
- W przypadku braku etatowego wyżej wymienionego wyposażenia na poligonie - jego wyposażenie zapewnia jednostka wykonująca zadanie na poligonie.
2. Wyposażenie tymczasowego stanowiska kierowania poligonu określa organizator lotów w zależności od charakteru działań.
  3. Wyposażenie SK poligonu może być stałe lub też kompletowane i uzupełniane na czas działań (ćwiczeń).

§ 7

Zasady

wykorzystania lądowych poligonów przez jednostki lotnicze

1. Jednostki lotnicze wykorzystują poligony lądowe zgodnie z zatwierdzonym terminarzem. Przy opracowaniu terminarza wykorzystania poligonu należy uwzględnić:
  - 1) wydzielone dla poszczególnych jednostek dni (noce) lotów;
  - 2) potrzeby jednostek lotniczych;
  - 3) potrzeby innych rodzajów wojsk;
  - 4) dni rezerwowe;
  - 5) dni przeznaczone do szkolenia teoretycznego personelu poligonu oraz prac związanych z przygotowaniem poligonu do działań lotnictwa;
  - 6) przerwy między działaniami poszczególnych jednostek w danym dniu lotów w szczególności: przeznaczone na przygotowanie celów, zmianę składu personelu obsługującego loty, wykonanie obmiarów celu.
2. Wstrzymanie działań lotnictwa na poligonie może nastąpić w przypadkach: wystąpienia niekorzystnych warunków atmosferycznych, przy II i III stopniu zagrożenia przeciwpożarowego, przygotowania poligonu do ćwiczeń, oczyszczania poligonu z niewybuchów oraz w innych sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu lotów i ludzi.
3. W przypadku rezygnacji z przydzielonego terminarzem dnia wykorzystania poligonu powinna ona być zgłaszana do zarządzającego poligonem niezwłocznie po powzięciu decyzji o rezygnacji.
4. Zamiana przydzielonych dni wykorzystania poligonu między jednostkami, jak również wykorzystania dni rezerwowych, powinna być uzgodniona między zainteresowanymi stronami za zgodą zarządzającego poligonem z 48 godzinnym wyprzedzeniem.

5. Organizator lotów zamierzający wykorzystywać poligon powinien złożyć do komendanta poligonu / zarządzającego poligonem w terminie do 15 dni przed planowanym szkoleniem zapotrzebowanie, które powinno zawierać:
  - 1) nazwę jednostki zamawiającej poligon;
  - 2) datę i godzinę gotowości poligonu, rozpoczęcia i zakończenia działań lotniczych na poligonie;
  - 3) kategorię planowanych działań lotniczych;
  - 4) rodzaj i potrzebną liczbę celów;
  - 5) sposób oświetlenia celów działań nocnych, początek i czas oświetlenia celów;
  - 6) informację o typie i rodzaju środków rażenia planowanych do użycia;
  - 7) informację o planowanym użyciu naziemnych laserowych wskaźników celu (jeśli będą używane).
6. Zarządzający poligonem obowiązany jest potwierdzić przyjęcie zapotrzebowania, a w przypadku niemożliwości zrealizowania go niezwłocznie powiadomić zamawiającego, podając przyczynę odmowy.
7. W przypadku odwołania działań na poligonie organizator lotów obowiązany jest niezwłocznie powiadomić o tym KDL/RCO, POL/SOF, IP na poligonie, KSL lp, komendanta poligonu oraz właściwe służby operacyjne.

§ 8

Zasady

wykorzystania morskich poligonów przez jednostki lotnicze

1. Siłom lotniczym, wykonującym zadania samodzielnie i we współdziałaniu z okrętami, w ramach przedsięwzięć narodowych jak i we współdziałaniu z siłami innych państw należy przydzielić w zależności od sposobu i rodzaju działań poligony morskie i w miarę potrzeb wydzielone rejony, strefy oraz sektory.
2. Zarządzającym poligonami morskimi posiadającym władzę kierowania operacyjnego jest dowódca COM.
3. Dowódcy, którzy posiadają władzę kierowania operacyjnego na tym samym obszarze nad lotnictwem, okrętami nawodnymi i podwodnymi powinni wykonywać swoje obowiązki na jednym stanowisku dowodzenia.
4. Kierownik ćwiczenia jest odpowiedzialny za zarządzanie obszarami poligonów morskich oraz za procedury zapobiegania wzajemnym interferencjom pomiędzy uczestniczącymi w przedsięwzięciu siłami lotniczymi, okrętami nawodnymi i podwodnymi.
5. Jednostki lotnicze wykorzystują poligony morskie zgodnie z planem działalności bieżącej Sił Zbrojnych.
6. Podczas samodzielnych działań sił lotniczych na poligonach morskich odpowiedzialnym, za wykonanie zadania jest organizator lotów, który składa w odpowiednim czasie i zgodnie z obowiązującą procedurą zapotrzebowanie na wykorzystanie poligonu do zarządzającego poligonem.

7. Zarządzający poligonami morskimi powinien zapewnić bezpieczeństwo wykonania zadania poprzez:
  - 1) dostarczenie niezbędnej informacji dla działających sił z zakresu nawigacyjno-hydrograficznego zabezpieczenia działań w rejonie poligonów;
  - 2) zamknięcie określonych poligonów morskich dla sił własnych i innych państw nieuczestniczących w przedsięwzięciu;
  - 3) rozpowszechnienie zainteresowanym (inne jednostki pływające) poprzez informatory fachowe jak i środki masowego przekazu wiedzy o parametrach akwenów zamkniętych i niebezpiecznych;
  - 4) właściwy podział poligonów, mający na celu niedopuszczenie do wypadków w czasie wykonywania zadań przez różne rodzaje sił.
8. Współpraca lotniczych i okrętowych sił na poligonach morskich realizowana jest zgodnie z procedurami (narodowymi i sojuszniczymi) obowiązującymi w Marynarce Wojennej i Siłach Powietrznych.
9. Separacje wysokościowe, odległościowe i głębokościowe zapewniające bezpieczną współpracę sił lotniczych i okrętowych określone są obowiązującymi wytycznymi, instrukcjami, regulaminami i poradnikami.
10. Zasady, sposób przenoszenia i użycia środków bojowych przez lotnictwo podczas samodzielnego i we współpracy z siłami okrętowymi, poszukiwania okrętów podwodnych określają aktualne wytyczne i instrukcje.
11. W skład środków bojowych używanych przez lotnictwo na poligonach morskich wchodzi:
  - 1) środki rażenia w szczególności: torpedy, bomby, bomby głębinowe, pociski raketowe, broń artyleryjska i strzelecka;
  - 2) środki wykrywania, oznaczania i pozoracji w szczególności: pławy radiohydroakustyczne, markery, lotnicze pławy sygnalizacyjne, imitatory, systemy laserowe.
12. Załogi statków powietrznych wykorzystujące środki wykrywania, oznaczania i pozoracji powinny stosować następujące zasady:
  - 1) zezwala się na wykorzystywanie środków wykrywania, oznaczania i pozoracji nad akwenami morskimi (w rejonach oraz poza rejonami poligonów morskich);
  - 2) nie wymaga się zamawiania poligonu;
  - 3) nie wymaga się obecności jednostek zabezpieczających.

Rozdział 3

OBOWIĄZKI OSÓB FUNKCYJNYCH ZABEZPIELAJĄCYCH DZIAŁANIA LOTNICZE NA POLIGONIE

§ 9

Obowiązki Komendanta poligonu

1. Do obowiązków komendanta poligonu należy:
  - 1) utrzymanie w należyтым stanie poligonu i terminowe jego przygotowanie do działań lotnictwa;
  - 2) stworzenie realnej sytuacji taktycznej zgodnej z potrzebami ćwiczących oraz realizacja przedsięwzięć związanych z oczyszczaniem poligonu z niewybuchów;
  - 3) organizacja przygotowania poligonu do działań lotniczych zgodnie z zamówieniami poszczególnych jednostek na dany dzień (noc), w ramach możliwości poligonu;
  - 4) nadzorowanie zabezpieczenia działań lotniczych na poligonie (w przypadku poligonów Wojsk Lądowych odpowiedzialność w zakresie zabezpieczenia działań lotniczych spoczywa na organizatorze szkolenia);
  - 5) systematyczny nadzór nad usprawnianiem celów i makiet poligonowych;
  - 6) wykonywanie wszelkich przedsięwzięć związanych z realizacją zadań specjalnych określonych odpowiednimi dyrektywami, zarządzeniami i rozkazami;
  - 7) utrzymywanie lądowiska oraz innych miejsc startów i lądowań (jeżeli występują);
  - 8) wydanie zgody na rozpoczęcie działań na poligonie osobiście lub przez wyznaczoną osobę;
  - 9) opracowanie i aktualizacja instrukcji użytkowania poligonu w porozumieniu z przedstawicielem jednostki nadrzędnej;
  - 10) wydanie osobom funkcyjnym rozkazu przygotowania poligonu zgodnie z zamówieniem ze zwróceniem uwagi na przygotowanie celów i właściwą ich widoczność, przygotowanie środków zabezpieczenia ppoż, medycznego, łączności oraz organizację pracy w czasie przygotowania poligonu, przebiegu działań lotniczych oraz ich zakończenia;
  - 11) zawiadamianie miejscowych organów administracji leśnej, terenowej i morskiej o zakazie przebywania ludności i zwierząt domowych w określonym czasie na terenie poligonu;
  - 12) instruowanie personelu poligonu wyznaczonego do zabezpieczenia działań, sprawdzenie przygotowania poligonu do działań oraz jego ubezpieczenia;
  - 13) kontrolowanie funkcjonowania systemu łączności podczas działań lotnictwa na poligonie;
  - 14) kontrolowanie przebiegu działań i wykonywania obowiązków służbowych przez personel poligonu;
  - 15) wzywanie pomocy wojskowych i cywilnych straży pożarnych w przypadku konieczności prowadzenia akcji gaśniczej.

§ 10
Obowiązki Kierownika Działań Lotniczych (KDL/RCO)
na poligonie

1. KDL/RCO, to osoba wchodząca w skład służby zabezpieczenia działań lotniczych na poligonie odpowiedzialna za bezpieczeństwo operacji lotniczych oprócz sytuacji przekazania odpowiedzialności załodze statku powietrznego lub JTAC/WNNL.
2. KDL/RCO nadzoruje wykonywanie zadań lotniczych nad poligonem oraz kieruje pracą służb zabezpieczenia i ubezpieczenia poligonu.
3. Strefa odpowiedzialności KDL/RCO, to przestrzeń powietrzna i obszar pola roboczego poligonu, na którym prowadzone są działania lotnicze, ograniczona zasięgiem jego widzialności wzrokowej.
4. KDL/RCO odpowiada za zapewnienie warunków bezpieczeństwa wykonania zadań nad poligonem w strefie jego odpowiedzialności i w zakresie powierzonych mu obowiązków.
5. Obowiązki KDL/RCO powinna pełnić osoba z aktualnymi uprawnieniami zgodnie z § 28.
6. KDL/RCO w czasie działań na poligonie podlega organizatorowi lotów i komendantowi poligonu oraz współpracuje z POL/SOF.
7. KDL/RCO podlegają wszystkie załogi (grupy statków powietrznych) znajdujące się nad poligonem oraz służby zabezpieczenia i ubezpieczenia lotów na poligonie.
8. W zależności od sytuacji w strefie odpowiedzialności, KDL/RCO ma prawo zezwalać lub zabraniać:
  - 1) wykonania rozpoznania celu;
  - 2) użycia uzbrojenia;
  - 3) rozpoznania rezultatów działania.
9. Do obowiązków KDL/RCO przed działaniami należy:
  - 1) zapoznanie się z instrukcją użytkowania poligonu;
  - 2) zapoznanie się z planowanymi lotami;
  - 3) zapoznanie się z planem wykorzystania poligonu;
  - 4) zapoznanie się z warunkami i sposobami wykonania zadań;
  - 5) przybycie na SK poligonu w czasie zapewniającym właściwe sprawdzenie gotowości stanowiska przed rozpoczęciem lotów (działań).
  - 6) zapoznanie się z sytuacją synoptyczną i prognozą pogody na czas działań na poligonie.
10. Do obowiązków KDL/RCO podczas działań należy:
  - 1) przyjmowanie meldunków od załóg (grup) przylatujących na poligon i zezwalanie drogą radiową na wykonanie zadań w jego strefie odpowiedzialności;
  - 2) reagowanie na nieprzestrzeganie przez załogi warunków lotu i zasad użycia uzbrojenia na drodze bojowej;
  - 3) przekazywanie załogom statków powietrznych informacji o NZP;

- 4) zabranianie załogom (grupom) działań na poligonie za pomocą wszystkich posiadanych środków, jeżeli czynności załogi (grupy) są niebezpieczne dla niej, innych statków powietrznych lub osób (sprzętu) znajdujących się na poligonie;
- 5) zabranianie na określony czas wykonywania zadania załogom w przypadkach:
  - a) udzielania pomocy innym załogom,
  - b) powstania pożaru na poligonie,
  - c) konieczności dodatkowego oświetlenia celów,
  - d) zauważenia na poligonie (polu roboczym) ludzi, środków technicznych lub zwierząt domowych,
  - e) w razie chwilowego braku łączności,
  - f) innych, zagrażających bezpieczeństwu lotów;
- 6) informowanie załóg w powietrzu o sytuacji powietrznej w strefie odpowiedzialności;
- 7) w sytuacjach tego wymagających inicjowanie akcji ratowniczej w zakresie posiadanych sił i środków;
- 8) współpraca z organami służb ruchu lotniczego oraz punktem naprowadzania ODN w zakresie wymiany informacji o ruchu lotniczym.

§ 11

Obowiązki Instruktora Pilota (IP) na poligonie

1. Obowiązki Instruktora Pilota (IP) na poligonie określa instrukcja organizacji lotów w lotnictwie Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 12

Obowiązki Koordynatora startów i lądowań (KSL lp) na lądowisku przypoligonowym

1. W przypadku wykonywania lotów na/z lądowiska przypoligonowego organizator lotów może, w razie potrzeby, wyznaczyć Koordynatora startów i lądowań na lądowisku przypoligonowym (KSL lp) do składu służb zabezpieczenia działań lotniczych na czas wykonywania lotów lub do konkretnego zadania lotniczego.
2. Do pełnienia służby KSL lp wyznacza organizator lotów ze składu personelu latającego.
3. Odpowiedzialnym za określenie zakresu szkolenia i nadania uprawnień KSL lp jest organizator lotów lub zarządzający loty. Nadanie uprawnień KSL lp potwierdza się w rozkazie dziennym jednostki oraz wpisem do Osobistego Dziennika Lotów.
4. KSL lp przebywa na stanowisku kierowania lądowiska lub w miejscu wydzielonym umożliwiającym obserwację płaszczyzny roboczej lądowiska, strefy podejścia i startu statków powietrznych z lądowiska.
5. Strefa odpowiedzialności KSL lp ograniczona jest zasięgiem jego widzialności wzrokowej.
6. Zadaniem KSL lp jest kontrola prawidłowości startu oraz lądowania.
7. Miejsce pracy KSL lp musi być wyposażone w lornetkę, wskaźnik wiatru, barometr oraz środki łączności zapewniające dwustronną łączność z załogami statków powietrznych i bieżącą wymianę informacji z POL/SOF oraz KDL/RCO.

8. KSL lp nie udziela zezwoleń na lądowanie ani do startu, podaje jedynie informacje o ruchu nad lądowiskiem i na lądowisku, określa miejsce do lądowania oraz podaje warunki meteorologiczne.
9. Do obowiązków KSL lp należy:
  - 1) osobiste przygotowanie się do pełnienia obowiązków oraz zapoznanie się z planowanymi zadaniami;
  - 2) zapoznanie się z dokumentacją lądowiska i jego wyposażeniem;
  - 3) znajomość aktualnych warunków atmosferycznych w rejonie startu i lądowania;
  - 4) zameldowanie POL/SOF lub w lotach bez PTL – organizatorowi lotów, o gotowości do pełnienia obowiązków;
  - 5) prowadzenie nasłuchu korespondencji załóg statków powietrznych będących na lądowisku w czasie startu oraz podchodzących do lądowania i lądujących;
  - 6) reagowanie na zauważone odchylenia od nakazanych warunków lotu, mające wpływ na bezpieczeństwo w czasie startu oraz obliczenia do lądowania i lądowania;
  - 7) przystąpienie do pełnienia obowiązków nie później niż 20 min przed planowanym startem pierwszego statku powietrznego.
10. KSL lp pełni obowiązki IP, jeżeli zostały mu powierzone.
11. W sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu na lądowisku KSL lp ma prawo zabronić wykonywania zadania.

§ 13

Obowiązki Wysuniętego Nawigatora Naprowadzania Lotnictwa (JTAC/WNNL)

1. Zakres uprawnień i obowiązków wysuniętego nawigatora naprowadzania lotnictwa określa instrukcja pracy, szkolenia i kwalifikowania wysuniętych nawigatorów naprowadzania lotnictwa.

§ 14

Obowiązki specjalisty służby meteorologicznej

1. Specjalistę służby meteorologicznej wyznacza się z personelu lotniczego i pełni obowiązki na SK poligonu oraz podlega KDL/RCO (POL/SOF, IP na poligonie).
2. Obowiązki specjalisty służby meteorologicznej określa instrukcja meteorologicznego zabezpieczenia lotów lotnictwa Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 15

Obowiązki dyżurnego łączności

1. Dyżurnego łączności wyznacza się z personelu lotniczego i pełni on obowiązki na SK poligonu oraz podlega KDL/RCO (POL/SOF, IP na poligonie) .
2. Do obowiązków dyżurnego łączności należy:
  - 1) znajomość przydzielonego sprzętu łączności i umiejętność jego obsługi;
  - 2) zapewnienie ciągłej łączności oraz pracy systemu rejestracji;

- 3) natychmiastowe meldowanie KDL/RCO o każdej usterce w sprzęcie, przerwaniu łączności lub niemożności naprawy we własnym zakresie;
- 4) kierowanie pracą obsługi radiostacji;
- 5) wykonywanie czynności zgodnie z zakresem swoich kompetencji i obowiązków oraz zadaniami postawionymi przez KDL/RCO.

§ 16

Obowiązki dyżurnego zabezpieczenia medycznego

1. Do medycznego zabezpieczenia działań lotniczych na poligonie wyznacza się lekarza lub ratownika medycznego z jednostki ćwiczącej lub w przypadku braku możliwości – ze składu etatowego poligonu w porozumieniu z komendantem poligonu.
2. W czasie działań lotniczych na poligonie podlega on KDL/RCO i wykonuje jego polecenia.
3. Do obowiązków dyżurnego zabezpieczenia medycznego należy:
  - 1) zapoznanie się z planem zabezpieczenia medycznego poligonu;
  - 2) znajomość rozmieszczenia i dróg dojazdu do najbliższych punktów medycznych oraz ich możliwości w zakresie świadczonych usług;
  - 3) udzielenie pierwszej pomocy poszkodowanym w miejscu zdarzenia;
  - 4) przetransportowanie rannego do najbliższej placówki służby zdrowia.

§ 17

Obowiązki dyżurnego obserwatora

1. Dyżurnego obserwatora wyznacza się z personelu lotniczego i pełni on obowiązki na SK poligonu oraz podlega bezpośrednio KDL/RCO (POL/SOF lub IP na poligonie).
2. Do obowiązków dyżurnego obserwatora należy:
  - 1) przygotowanie miejsc pracy na wieżach (punktach) obserwacyjno-namiarowych;
  - 2) prowadzenie obserwacji terenu poligonu, pola celów oraz statków powietrznych wykonujących zadanie nad poligonem;
  - 3) dokonywanie namiarów i określanie czasu upadku bomb (niewybuchów), raket oraz przekazywanie wyników KDL/RCO, jeśli poligon wyposażony jest w wieże namiarowe;
  - 4) niezwłoczne meldowanie o powstaniu pożaru lub pojawieniu się osób i zwierząt domowych na polu roboczym poligonu;
  - 5) prowadzenie niezbędnej dokumentacji zgodnie z obowiązującymi przepisami.

§ 18

Obowiązki dyżurnego kamerzysty

1. Dyżurnego kamerzystę (w przypadku braku etatowego kamerzysty) wyznacza się z personelu lotniczego i pełni on obowiązki na SK poligonu oraz podlega bezpośrednio KDL/RCO.
2. Do obowiązków dyżurnego kamerzysty należy:
  - 1) utrzymanie sprzętu w pełnej gotowości do pracy;
  - 2) pełna znajomość sprzętu oraz doskonalenie się w obsłudze tego sprzętu;

- 3) czynny udział w zabezpieczeniu lotów na poligonie poprzez filmowanie działań lotniczych;
- 4) właściwe przechowywanie oraz eksploatacja sprzętu;
- 5) dopilnowanie właściwego przekazywania i przechowywania materiałów filmowych, okres archiwizacji 6 miesięcy;
- 6) meldowanie KDL/RCO o wszelkich nieprawidłowościach technicznych użytkowanego sprzętu.

§ 19

Obowiązki dyżurnego systemu oceny działań

1. Dyżurnego systemu oceny działań wyznacza się z personelu lotniczego i pełni on obowiązki na SK poligonu oraz podlega bezpośrednio KDL/RCO.
2. Do obowiązków dyżurnego systemu oceny działań należy:
  - 1) znajomość systemu oceny bombardowania i strzelania oraz umiejętność jego obsługi podczas działań lotniczych;
  - 2) przekazywanie KDL/RCO wyników strzelań i bombardowań wykonywanych na poligonie;
  - 3) prowadzenie dokumentacji wyników strzelań na poligonie;
  - 4) umiejętność zlokalizowania uszkodzenia sprzętu, dokonania jego naprawy lub spowodowania wymiany uszkodzonych podzespołów;
  - 5) wykonywanie czynności zgodnie z postawionymi zadaniami przez KDL/RCO oraz innymi instrukcjami.

§ 20

Obowiązki dowódcy ubezpieczenia poligonu

1. Dowódcę ubezpieczenia poligonu wyznacza się ze składu osobowego poligonu lub jednostki ćwiczącej.
2. Do obowiązków dowódcy ubezpieczenia poligonu należy:
  - 1) udzielanie instruktażu osobom wyznaczonym do ubezpieczenia poligonu;
  - 2) utrzymywanie nieprzerwanej łączności z podwładnymi;
  - 3) przebywanie na SK poligonu w czasie działań lotniczych;
  - 4) właściwe i szybkie reagowanie w sytuacji zagrożenia w obszarze jego odpowiedzialności określonej w IUP.

§ 21

Obowiązki dowódcy drużyny przeciwpożarowej – dowódcy sekcji

1. Dowódca drużyny przeciwpożarowej – dowódca sekcji pełni obowiązki na SK poligonu i podlega KDL/RCO lub IP na poligonie.
2. Drużyna przeciwpożarowa wyposażona jest w samochód pożarniczy i środki łączności.
3. Do obowiązków dowódcy drużyny przeciwpożarowej – dowódcy sekcji należy:
  - 1) utrzymywanie drużyny i sprzętu pogotowia ppoż. w stałej zdolności do natychmiastowego przystąpienia do akcji gaśniczej;

- 2) dowodzenie drużyną/sekcją ppoż. z zachowaniem środków ostrożności i zasad obowiązujących podczas akcji gaśniczych;
- 3) utrzymywanie stałej łączności z oficerem dyżurnym poligonu;
- 4) znajomość aktualnego stopnia zagrożenia pożarowego;
- 5) wykonywanie pozostałych czynności zgodnie z zadaniami postawionymi przez KDL/RCO na poligonie.

§ 22

Obowiązki dowódcy grupy zabezpieczenia łączności i lądowisk

1. Dowódca grupy zabezpieczenia łączności i lądowisk na czas wykonywania zadań podlega POL/SOF.
2. Do obowiązków dowódcy grupy zabezpieczenia łączności i lądowisk należy:
  - 1) zapoznanie się z charakterem lotów (zadań lotnictwa śmigłowcowego);
  - 2) w przeddzień zaplanowanych działań lotnictwa sprawdzenie stopnia zagrożenia pożarowego, przekazanie go do jednostki planującej wykorzystanie ośrodka i uzgodnienie rejonów działania (celów) i stosowanych środków rażenia;
  - 3) udzielenie wytycznych podległym osobom funkcyjnym do przygotowania zabezpieczenia lotów;
  - 4) sprawdzenie stopnia przygotowania podległych mu sił i środków do zabezpieczenia lotów;
  - 5) kontrolowanie pracy podległych osób funkcyjnych i sprawności środków naziemnego zabezpieczenia podczas lotów.
3. Obsługa posterunków ubezpieczenia poligonu podlega bezpośrednio dyżurnemu ubezpieczenia poligonu.
4. Do ubezpieczenia poligonu wyznacza się żołnierzy, SUFO lub pracowników wojska ze składu poligonu lub ze struktur jednostek ćwiczących na poligonie.

Rozdział 4

ZASADY WYKORZYSTANIA POLIGONU PRZEZ ZAŁOGI STATKÓW POWIETRZNYCH

§ 23

Obowiązki dowódców załóg działających na poligonie

1. Do obowiązków dowódcy statku powietrznego podczas przygotowania do działań na poligonie należy:
  - 1) zaznajomienie się z instrukcją użytkowania poligonu w zakresie potrzebnym do wykonania zadania;
  - 2) zapoznanie się z położeniem i charakterystyką celów;
  - 3) zapoznanie się z ukształtowaniem terenu i przeszkodami w rejonie poligonu;
  - 4) zapoznanie się z danymi pracy środków radiotechnicznych w rejonie poligonu;
  - 5) zapoznanie się z sytuacją synoptyczną i prognozą pogody na czas działań na poligonie.

2. Do obowiązków dowódcy statku powietrznego podczas lotu na poligon, w zależności od kategorii działań i strefy odpowiedzialności, należy:
  - 1) nawiązanie łączności z SK poligonu przed wejściem w rejon poligonu;
  - 2) wykonywanie komend KDL/RCO, IP na poligonie, POL/SOF, JTAC/WNNL;
  - 3) wykonywanie zadania tylko po dokładnym rozpoznaniu celu;
  - 4) przestrzeganie zasad użycia systemów uzbrojenia określonych w instrukcjach techniki pilotowania (użytkowania w locie) danego typu statku powietrznego;
  - 5) po ostatnim nalocie zameldowanie na SK poligonu o zakończeniu wykonywanego zadania.

§ 24

Wskazówki bezpieczeństwa podczas wykonywania zadań nad poligonem

1. Podczas wykonywania zadań nad poligonem załoga powinna:
    - 1) utrzymywać dwustronną łączność radiową z SK poligonu (sposób prowadzenia łączności w zależności od kategorii działań lotniczych) ;
    - 2) przestrzegać minimalnych wysokości bombardowania (odpalania rakiet, strzelania) określonych w instrukcjach techniki pilotowania (użytkowania w locie) danego typu statku powietrznego.
    - 3) przestrzegać obowiązujących instrukcji dotyczących eksploatacji systemów uzbrojenia statku powietrznego oraz kolejności czynności i warunków bezpieczeństwa.
    - 4) po ataku wykonać manewr bezpieczeństwa w celu uniknięcia wejścia statku powietrznego w strefę rozlotu odłamków.
  2. Zabrania się wykonywania zadań z wykorzystaniem uzbrojenia w przypadkach:
    - 1) gdy nie jest zapewniona stała dwustronna łączność radiowa załogi statku powietrznego z SK poligonu;
    - 2) gdy załoga statku powietrznego niedokładnie rozpoznała rejon poligonu i celu;
    - 3) stwierdzenia na statku powietrznym niesprawności systemów uzbrojenia;
    - 4) gdy załoga statku powietrznego znajduje się w sektorze bojowym innym niż nakazany;
    - 5) gdy warunki hydrometeorologiczne przekraczają dopuszczalne wartości zawarte w programach szkolenia lotniczego oraz instrukcji użytkowania poligonu;
    - 6) znajdowania się na drodze bojowej innego statku powietrznego lub ugrupowania nie wykonującego wspólnego zadania;
    - 7) gdy cel ruchomy znajdzie się poza granicami poligonu;
    - 8) po komendzie „przerwij ogień” lub zabraniającej wykonywanie zadania.
  3. Załoga statku powietrznego zobowiązana jest do przerywania działań lotniczych z użyciem środków bojowych w przypadku zaobserwowania pożaru, osób postronnych, zwierząt hodowlanych i pojazdów w rejonie pola roboczego poligonu.
  4. Zezwala się na prowadzenie działań lotniczych z użyciem środków bojowych przez załogi statków powietrznych bez wzrokowej widoczności celu w przypadku wykonywania ataku
-

z wykorzystaniem TZKOP, radiolokacji lub innych metod i środków technicznych umożliwiających realizację zadań.

5. Ostateczne ustawienie przełączników do użycia uzbrojenia może być wykonane po osiągnięciu przez statek powietrzny pozycji, z której przypadkowe użycie uzbrojenia zapewni upadek środków bojowych na polu roboczym poligonu.

§ 25

Określanie rezultatów działań lotnictwa na poligonach

1. Wszystkie naloty z użyciem:

- 1) lotniczych środków bojowych;
- 2) lotniczych środków bojowych i wskaźnika laserowego w trybie bojowym;
- 3) wskaźnika laserowego w trybie bojowym

- muszą być ewidencjonowane.

2. Użycie lotniczych środków bojowych na poligonie kontroluje się przez obserwację wzrokową ich toru lotu i miejsc upadku lub poprzez elektroniczne systemy rejestracji działań lotniczych na poligonie. Wyniki obserwacji wpisuje się do dokumentów wymienionych w rozdziale 8.

3. Sposobami określenia wyników użycia lotniczych środków bojowych na poligonie są:

- 1) namiary przeprowadzane z poligonowych punktów namiarowych;
- 2) obmiary w terenie odchyień miejsc upadków bomb od punktu celowania i określanie liczby bomb w nakazanym celu;
- 3) obmiary celów powierzchniowych w lądzie ustalające liczbę pocisków w nakazanym celu;
- 4) przegląd celów objętościowych i ustalenie liczby trafień pocisków;
- 5) użycie technicznych systemów oceny trafień;
- 6) użycie pokładowych systemów oceny działań;
- 7) filmowanie wyników użycia lśb.

4. Określania namiarów z wież (punktów) obserwacyjno-namiarowych dokonuje się za pomocą odpowiedniego sprzętu technicznego.

5. W celu ustalenia miejsc upadków lśb należy dokonywać jednoczesnych namiarów z punktów namiarowych i niezwłocznie przekazywać je na SK poligonu. Na SK poligonu uzyskane namiary oznacza się na odpowiednio dla tych celów przygotowanej siatce namiarowej poligonu.

6. Dokonane namiary (obserwacje, odczyty przyrządów, czas namiaru) powinny być ewidencjonowane w dziennikach obserwacji na punkcie namiarowym. Na SK poligonu prowadzi się dzienniki wyników bombardowań, odpaleń rakiet i strzelań na poligonie.

7. Obmiarów celów w terenie dokonuje KDL/RCO lub IP na poligonie pod kierownictwem wyznaczonej osoby ze składu komendy poligonu. Stwierdzone podczas obmiaru celu niewybuchy oznacza się czerwonymi chorągiewkami i tablicami ostrzegawczymi.
8. Określanie rezultatów użycia lśb w nocy, sposobem obmiaru, dokonuje się po wschodzie słońca, w warunkach umożliwiających odszukanie ich miejsc upadków w terenie.
9. W przypadku stwierdzenia niezgodności liczby użytych bomb (rakiet) z liczbą planowanych do użycia, KDL/RCO lub IP na poligonie powinien wyjaśnić przyczyny niezgodności i ustalić stan rzeczywisty.
10. Rezultaty strzelania powietrznego obserwuje się z SK poligonu. Dokładnie określa się je bezpośrednio na powierzchniowych celach strzeleckich (tarczach), odpowiednio oznaczonych lub na celach objętościowych. Po określeniu wyników strzelania na celach powierzchniowych wyrównuje się grunt, a na celach objętościowych oznacza się miejsca przebić czerwonym kolorem.
11. Kontrolę wyników użycia lśb do celów nieruchomych i ruchomych na poligonie morskim dokonuje się wzrokowo lub za pomocą środków technicznych podczas wydzielonych przerw lub po zakończeniu lotów.
12. Wszystkie wyniki są archiwizowane do końca następnego roku kalendarzowego, po którym dokumentacja ta została opracowana.

Rozdział 5

ZASADY SZKOLENIA, NADAWANIA UPRAWNIEŃ ORAZ WERYFIKACJI KIEROWNIKA DZIAŁAŃ LOTNICZYCH NA POLIGONIE

§ 26

Kryteria doboru KDL/RCO

1. KDL/RCO może być żołnierz zawodowy lub pracownik wojska, który posiada lub posiadał doświadczenie zawodowe pilota, kontrolera ruchu lotniczego, wysuniętego nawigatora naprowadzania lotnictwa, nawigatora naprowadzania lub KDL/RCO.
2. Do pełnienia obowiązków KDL/RCO wyznacza się osobę, która ukończyła szkolenie oraz uzyskała odpowiednie uprawnienia.

§ 27

Szkolenie i nadawanie uprawnień KDL/RCO

1. Szkolenie, o którym mowa w § 26 ust. 2, składa się z dwóch etapów:
  - 1) etap pierwszy – szkolenie teoretyczne, realizowane w WSOSP lub w ośrodkach zagranicznych;
  - 2) etap drugi – szkolenie praktyczne, realizowane podczas szkolenia poligonowego prowadzonego przez jednostki lotnicze.

2. Minimalny czas szkolenia praktycznego na stanowisku KDL/RCO przed przystąpieniem do egzaminu praktycznego, to nie mniej niż 10 godzin zabezpieczenia operacji lotniczych na poligonie w czasie realnych działań.
3. Uprawnienia KDL/RCO nadawane są w rozkazie dziennym dowódcy jednostki wojskowej, z której wyznaczono osobę ubiegającą się o powyższe uprawnienia.
4. KDL/RCO uzyskuje uprawnienia po pozytywnym zdaniu egzaminu praktycznego na SK poligonu w czasie realnych działań lotniczych.
5. Egzamin praktyczny przyjmuje osoba posiadająca ważne uprawnienia KDL/RCO wyznaczona rozkazem właściwego dowódcy jednostki wojskowej.
6. Egzamin praktyczny przyjmowany jest podczas realnych działań lotniczych na poligonie w czasie nie krótszym niż 2 godziny.
7. Uzyskane uprawnienia KDL/RCO obowiązują na wszystkich poligonach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz na wszystkie typy statków powietrznych.
8. Przed przystąpieniem do wykonywania obowiązków na poligonie KDL zobowiązany jest do zapoznania się z IUP.
9. Szkolenie praktyczne jest realizowane pod nadzorem osoby posiadającej ważne uprawnienia KDL/RCO.
10. Szkolenie praktyczne i wynik egzaminu praktycznego ewidencjonuje w karcie szkolenia praktycznego (załącznik nr 8) osoba, o której mowa w ust. 9.
11. Uprawnienia KDL/RCO są ważne 2 lata od daty ich nadania/przeprowadzenia ich weryfikacji.

§ 28

Weryfikacja i podtrzymanie uprawnień KDL/RCO

1. Przed upływem terminu 2 lat uprawnienia KDL/RCO muszą być zweryfikowane.
2. Weryfikacja umiejętności KDL/RCO polega na sprawdzeniu wiedzy teoretycznej oraz sprawdzeniu praktycznych umiejętności w czasie wykonywania co najmniej 2 godzinnego nadzorowanego zabezpieczenia realnych działań lotniczych na poligonie
3. Weryfikację przeprowadza osoba posiadająca aktualne uprawnienia KDL/RCO.
4. Uprawnienia KDL/RCO oraz przeprowadzone weryfikacje wpisuje się do osobistego dziennika lotów /innej dokumentacji osobistej.
5. Osoba nie posiadająca zweryfikowanych uprawnień nie może wykonywać obowiązków KDL/RCO.
6. W przypadku utraty ważności uprawnień KDL/RCO należy przeprowadzić szkolenie praktyczne w wymiarze 10 godzin i przeprowadzić weryfikację zgodnie z ust. 2.

7. W przypadku nieposiadania osobistego dziennika lotów /odpowiedniej dokumentacji osobistej/ uprawnienia oraz przeprowadzone weryfikacje dokumentuje się w postaci wyciągu z właściwego rozkazu potwierdzającego nadanie lub weryfikację uprawnień.

§ 29

Wymagania medyczne

1. Osoba wykonująca czynności KDL/RCO jest zobowiązana do posiadania aktualnego orzeczenia lekarskiego właściwego dla zajmowanego stanowiska służbowego w składzie personelu lotniczego.
2. Osoby wykonujące czynności KDL/RCO nie będące personelem lotniczym zobowiązane są posiadać ważne orzeczenie lekarskie wydane przez komisję lotniczo-lekarską.

Rozdział 6

OGÓLNE ZASADY ZACHOWANIA BEZPIECZEŃSTWA NA POLIGONACH PODCZAS DZIAŁAŃ LOTNICZYCH

§ 30

Bezpośrednie przygotowanie poligonu do działań lotnictwa

1. Podstawą bezpośredniego przygotowania poligonu do działań jest „Plan wykorzystania poligonu” i zapotrzebowanie złożone przez organizatora szkolenia.
2. Bezpośrednie przygotowanie poligonu do działań lotnictwa obejmuje wszystkie czynności (przedsięwzięcia) związane z przygotowaniem poligonu do zabezpieczenia działań:
  - 1) przygotowanie celów i zapewnienie im odpowiedniej widoczności (zgodnie z charakterem celu i zadania);
  - 2) przygotowanie lądowiska lub innego miejsca startów i lądowań do przyjęcia statków powietrznych;
  - 3) przygotowanie technicznych środków zabezpieczających dowodzenie operacjami lotniczymi, obserwację i namierzania wyników działań;
  - 4) zabezpieczenie poligonu posterunkami przez grupę ochrony;
  - 5) kontrole gotowości poligonu do zabezpieczenia działań.
3. Bezpośrednie przygotowanie poligonu do działań lotnictwa realizuje się siłami etatowymi poligonu oraz jednostek realizujących działania lotnicze na poligonie.

§ 31

Ubezpieczenie terenu poligonu lądowego oraz części lądowej poligonu lądowo-morskiego

1. Ubezpieczenie terenu poligonu powinno zapewniać swobodę działania lotnictwa (oddziałom ćwiczącym) i bezpieczeństwo na poligonie przez niedopuszczenie na jego teren (strefy niebezpiecznej) oddziałów, żołnierzy nie biorących udziału w obsłudze działań (w ćwiczeniach, strzelaninach) i w pracach na terenie poligonu, osób nie powołanych lub nieupoważnionych, a także zwierząt hodowlanych.
2. Za ubezpieczenie terenu poligonu odpowiedzialny jest komendant poligonu, który wykorzystuje etatowe siły i środki poligonu oraz wydzielone z jednostek ćwiczących.

3. Komendant poligonu odpowiada za współpracę i współdziałanie z organami administracji państwowej, samorządowej oraz administracji Lasów Państwowych w zakresie:
  - 1) informowania okolicznej ludności cywilnej o warunkach bezpieczeństwa i terminach prowadzenia ćwiczeń oraz właściwego zachowania się w lasach wchodzących w granice poligonu;
  - 2) prowadzenia wspólnie z miejscowymi władzami samorządowymi akcji uświadamiającej ludność cywilną o konieczności przestrzegania zasad bezpieczeństwa w rejonie poligonu.
4. Przedsięwzięcia zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa na terenie poligonu powinny być realizowane w oparciu o niniejszy regulamin oraz „Instrukcję Działalności Ośrodków Szkolenia Poligonowego”.
5. Podczas działań lotniczych przebywanie na terenie poligonu osób postronnych jest zabronione. Granice lądowe kompleksu poligonowego oznaczone są tablicami informacyjno-ostrzegawczymi.
6. Ubezpieczenie terenu poligonu polega na:
  - 1) ustawieniu tablic informacyjno-ostrzegawczych wzdłuż granic lądowych poligonu, stref niebezpiecznych i zakazanych, przy niewybuchach oraz duktach i drogach wchodzących na teren poligonu;
  - 2) zamknięciu dróg przechodzących przez poligon zaporami drogowymi;
  - 3) podniesieniu na masztach koszy, flag (w nocy włączeniu lamp) ostrzegawczych;
  - 4) wystawieniu posterunków ubezpieczenia (stałych, ruchomych).
7. Tablice (znaki) informacyjno-ostrzegawcze umieszcza się w miejscach widocznych na granicach poligonu, a szczególnie przy drogach, duktach leśnych i zaporach drogowych. Tablice informacyjno-ostrzegawcze powinny posiadać napis: „Poligon wojskowy - wstęp wzbroniony”.
8. W miarę potrzeby na terenie poligonu ustawia się odpowiednie znaki drogowe.
9. Na granicy strefy niebezpiecznej umieszcza się tablice informacyjno-ostrzegawcze z napisem: „Strefa niebezpieczna”.
10. Przy niewybuchach ustawia się tablice informacyjno-ostrzegawcze z napisem: „NIEBEZPIECZEŃSTWO NIEWYBUCH NIE DOTYKAĆ”.
11. W rejonach dobrze widocznych w pobliżu dróg przechodzących przez poligon, a szczególnie tam, gdzie osiedla są położone blisko granic poligonu, stawia się maszty z koszami podnoszonymi na czas działań na poligonie.
12. Flagi (w dzień) i lampy (w nocy) wystawia się na masztach na SK poligonu, na wieżach obserwacyjno-namiarowych i schronach jako sygnały informacyjno-ostrzegawcze.
13. Główne drogi wiodące na poligon (do stref niebezpiecznych) w czasie działań lotnictwa (ćwiczeń) powinny być zamknięte za pomocą ruchomych zapor drogowych i strzeżone przez posterunki ubezpieczenia poligonu.

14. Drugorzędne drogi i dukty leśne wchodzące na teren poligonu powinny być zamknięte za pomocą stałych zapór drogowych.
15. Wzory tablic (znaków) informacyjno-ostrzegawczych oraz zapór drogowych, stosowanych na lądowych poligonach lotniczych określają inne dokumenty.
16. Wystawienie posterunków ubezpieczenia, podniesienia koszy i flag (włączenia lamp) ostrzegawczych oraz zamknięcie ruchomych zapór drogowych obowiązuje nie później niż 2 godziny przed rozpoczęciem planowanych działań, ćwiczeń lub prac związanych z wysadzaniem niewybuchów i niszczeniem amunicji na poligonie.
17. Przed rozpoczęciem działań należy usunąć wszystkich ludzi, środki transportowe i techniczne oraz zwierzęta domowe ze strefy niebezpiecznej poligonu.
18. Posterunki ubezpieczenia (stałe, ruchome) wystawia się z jednostek ćwiczących, na granicach poligonu. Zabezpieczają one główne drogi i kierunki.
19. Plan rozmieszczenia posterunków określa „Plan ubezpieczenia poligonu”.
20. Posterunki mogą być stałe i ruchome, jedno lub dwuosobowe.
21. Na stałych posterunkach ubezpieczenia powinny być ustawione budki wartownicze (grzybki, ukrycia) ze środkami łączności i sygnalizacji.
22. Ruchome posterunki ubezpieczenia, wystawia się na odcinkach o długości 1-5 km. Powinny one ubezpieczać odcinki granic poligonu, na których brak jest posterunków stałych. Ponadto w przypadkach zwiększonego ruchu ludności wystawia się je w pobliżu granic poligonu w okresie zbierania runa leśnego, natężenia prac polowych i leśnych względnie w czasie, gdy dokonywane są zrzuty bomb oświetlających (w przewidywanym rejonie upadku spadochronów). W miarę posiadanych możliwości powinny one być wyposażone w środki łączności (sygnalizacji) i dysponować środkami lokomocji.
23. Przebywanie na terenie poligonu bez zezwolenia komendanta poligonu w czasie działań jest kategorycznie zabronione.
24. Prawo wydawania zezwolenia (przepustek) na przebywanie na terenie poligonu przysługuje wyłącznie komendantowi poligonu.

§ 32

Zasady zapewnienia bezpieczeństwa załogom statków powietrznych wykonujących zadania w przestrzeni powietrznej poligonu

1. Bezpieczeństwo zapewnia się przez właściwą organizację zadań lotniczych, ścisłe przestrzeganie postanowień programów szkolenia oraz zasad bezpieczeństwa ustalonych w instrukcjach użytkownika (techniki pilotowania) statków powietrznych i uzbrojenia.
2. Za zapewnienie bezpieczeństwa w powietrzu załogom (grupom) statków powietrznych uczestniczących w działaniach (ćwiczeniach) nad poligonem jest odpowiedzialny organizator szkolenia lotniczego.

3. Przedsięwzięcia zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa załogom statków powietrznych wykonującym zadania w przestrzeni powietrznej poligonu należy realizować w oparciu o obowiązujące regulaminy, programy i instrukcje.
4. Bezpieczeństwo na poligonie zapewnia się przez właściwe kierowanie działaniami lotniczymi z SK poligonu jak również kierowanie pracą personelu poligonu wydzielonego do obsługi działań.
5. Na SK poligonu, wieżach (punktach) obserwacyjno-namiarowych znajdować się mogą wyłącznie osoby wyznaczone do obsługi działań na poligonie.
6. Na SK poligonu, wieżach (punktach) obserwacyjno-namiarowych podczas działań na masztach powinny znajdować się czerwone flagi, w czasie przerwy między działaniami białe flagi. W nocy zamiast czerwonych flag należy stosować światło czerwonego koloru, a zamiast białych flag światło koloru białego. W czasie lotów z wykorzystaniem urządzeń noktowizyjnych itp. należy stosować czerwone światło pulsujące.
7. Obmiary celów podczas lotów mogą być dokonywane tylko w czasie wyznaczonym przez KDL/RCO lub IP na poligonie .
8. Działania lotnicze w kategorii 1 - 3 mogą się odbywać tylko przy dwustronnej łączności radiowej SK poligonu z załogami statków powietrznych.
9. Przy planowaniu lotów należy uwzględnić czas działania poszczególnych załóg nad poligonem, przepustowość poligonu i przerwy czasowe między statkami powietrznymi gwarantujące bezpieczne wykonanie zadania oraz wpływ warunków atmosferycznych.

§ 33

Zasady bezpieczeństwa podczas kierowania działaniami lotniczymi przez JTAC/WNNL z pola roboczego poligonu

1. Kierowanie działaniami lotnictwa przez JTAC/WNNL z pola roboczego poligonu dopuszczalne jest tylko podczas działań z użyciem środków bombardierskich o wagomiarze do 200kg, środków raketowych o kalibrze do 100mm, środków artyleryjskich o kalibrze do 30mm.
2. JTAC/WNNL oraz cały personel TZKOP podczas kierowania działaniami lotnictwa z pola roboczego poligonu zobowiązany jest mieć założone hełmy oraz kamizelki kuloodporne.
3. Stanowisko pracy TZKOP powinno być usytuowane tak aby zapewnić bezpieczeństwo personelowi naziemnemu. Odległość usytuowania stanowiska pracy TZKOP od celu nie może być mniejsza niż minimalne odległości bezpieczne (Załącznik nr 9).
4. Przez stanowisko pracy TZKOP nie może przechodzić oś drogi bojowej działających statków powietrznych.

§ 34

Zasady bezpieczeństwa podczas użycia przez JTAC/WNNL naziemnego laserowego wskaźnika celu do oznaczania celów naziemnych

1. Zamiar realizacji zadań CAS z użyciem naziemnego laserowego wskaźnika celu do oznaczania/podświetlania celów organizator lotów powinien zawrzeć w zapotrzebowaniu poligonu.
2. W czasie ubezpieczania terenu poligonu należy dodatkowo ustawić tablice ostrzegawcze o promieniach lasera.
3. Operatorzy środków laserowych podczas pracy lasera zobowiązani są mieć założone okulary ochronne.
4. Każdorazowo przed włączeniem lasera operator zobowiązany jest poinformować o tym pozostały personel przez podanie komendy „LASER ON”, a po wyłączeniu lasera podanie komendy „TERMINATE”.
5. Podczas pracy lasera kategorycznie zabrania się patrzenia bezpośrednio na oznaczany cel bez użycia okularów ochronnych.
6. Szczegółowe zasady użycia środków laserowych do oznaczania celów naziemnych określa dokument standaryzacyjny NATO – „Tactics, Techniques and Procedures for Close Air Support and Air Interdiction”.

§ 35

Zasady bezpieczeństwa podczas wykonywania lotów z użyciem pokładowych stacji laserowych oraz laserowych wskaźników celu wchodzących w skład zasobników celowniczych

7. Zamiar realizacji zadań lotniczych z użyciem laserowych stacji pokładowych oraz laserowych wskaźników celu wchodzących w skład zasobników organizator lotów powinien zawrzeć w zapotrzebowaniu poligonu.
8. W czasie ubezpieczania terenu poligonu należy dodatkowo ustawić tablice ostrzegawcze o promieniach lasera.
9. Każdorazowo przed włączeniem lasera pilot/operator zobowiązany jest podać przez radio komendę „LASER ON”, a po wyłączeniu lasera komendę „TERMINATE”.
10. Podczas pracy lasera kategorycznie zabrania się patrzenia bezpośrednio na oznaczany cel bez użycia okularów ochronnych.
10. Szczegółowe zasady użycia środków laserowych określają instrukcje techniki pilotowania/użytkowania w locie poszczególnych typów statków powietrznych.

§ 36

Wykonywanie lądowań i startów statków powietrznych na lądowiskach przypoligonowych oraz innych miejscach startów i lądowań

1. Zasady wykonywania lotów z lądowisk i innych miejsc startów i lądowań określają:
  - 1) regulamin lotów;
  - 2) instrukcja meteorologicznego zabezpieczenia lotów lotnictwa Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
  - 3) instrukcje operacyjne lądowisk.

§ 37

Oczyszczanie poligonu z niewybuchów

1. Podstawowym warunkiem zapewniającym bezpieczeństwo podczas ćwiczeń i strzelań jest systematyczne oczyszczanie poligonu z niewybuchów i innych niebezpiecznych materiałów wybuchowych oraz środków pirotechnicznych.
2. Komendant poligonu jest odpowiedzialny za oczyszczanie poligonu (kwiecień, październik) z niewybuchów i innych niebezpiecznych materiałów, w tym oczyszczanie oddziałów leśnych (rejonów) przeznaczonych do zrębów, a także za udzielanie pomocy nadleśnictwu w przeszkoleniu służb leśnych i pracowników stałych z zakresu bezpieczeństwa prac w rejonie poligonu.
3. Prowadzenie obserwacji w wyznaczonych sektorach realizowane jest przez wyznaczonych obserwatorów, a zadaniem ich jest określenie danych o niewybuchach (ewidencjonowanie miejsc ich upadku) i meldowanie o tym IP na poligonie. Dla ułatwienia odszukania niewybuchów i zrealizowania w odpowiednim czasie przedsięwzięć ułatwiających całkowite oczyszczanie poligonu na czas prowadzenia strzelań, organizuje się poligonową obserwację niewybuchów i prowadzi się ich ewidencję w „Dzienniku ewidencji niewybuchów” za każdy dzień strzelań.
4. Pierwsze poszukiwanie niewybuchów przeprowadza się po każdorazowym zakończeniu lotów poligonowych. W przypadku gdy niemożliwe jest wykonanie tych prac bezpośrednio po zakończeniu działań, powinny być one wykonane w najbliższym czasie, lecz nie później niż przed upływem tygodnia.
5. Przed rozpoczęciem oczyszczania pola roboczego z niewypałów i niewybuchów osoby odpowiedzialne przeprowadzają każdorazowo instruktaż z żołnierzami biorącymi udział w oczyszczaniu z zasad bezpieczeństwa oraz zakresu czynności jakie będą wykonywali żołnierze w czasie oczyszczania terenu. Podczas oczyszczania poligonu z niewybuchów powinny być przestrzegane następujące zasady:
  - 1) pododdziałami wyznaczonymi do oczyszczania poligonu dowodzą ich dowódcy;
  - 2) pododdziały przechodzą przez wyznaczone pasy tyraliera;
  - 3) kierujący oczyszczaniem utrzymuje stałą łączność z dowódcami pododdziałów oraz reguluje ruch tyralieri;

- 4) żołnierz, który znalazł niewybuch lub zapalnik melduje o tym swojemu dowódcy, dowódca oznacza miejsce odnalezienia wskaźnikami lub czerwoną chorągiewką;
  - 5) kategorycznie zabronione jest dotykание lub wysadzanie znalezionych niewybuchów w czasie ich wykrywania;
  - 6) po zakończeniu odszukiwania kierujący oczyszczaniem oblicza znalezione niewybuchy oraz sporządza protokół z oczyszczania, w którym podaje datę oczyszczania, liczbę znalezionych niewybuchów, ich rodzaj, kaliber i inne dane charakterystyczne. Protokół sporządza się w jednym egzemplarzu, podpisuje go prowadzący oczyszczanie, a zatwierdza komendant poligonu.
6. Wysadzanie znalezionych niewypałów i niewybuchów przeprowadzają wyznaczone i przeszkolone osoby (saperzy posiadający uprawnienia). Odpowiadają one za zgodne z zasadami niszczenie niewybuchów i niewypałów oraz przestrzeganie w tym czasie warunków bezpieczeństwa. Ustalają i dopilnowują zachowania stref bezpiecznych, które w przypadku wysadzania bomb lotniczych wynoszą:
- do 50 kg - 850 m
  - do 100 kg - 1000 m
  - do 250 kg - 1200 m
7. Zabrania się dotykania, zbierania znalezionych niewypałów i materiałów niebezpiecznych.
  8. Zabrania się dotykania i wysadzania znalezionych niewypałów w czasie ich wykrywania.
  9. W celu zapewnienia warunków bezpieczeństwa w czasie wysadzania, należy wystawić posterunki ochronne wokół poligonu.
  10. Po wysadzeniu niewybuchów należy sporządzić protokół, w którym wyszczególnia się: datę sporządzenia, liczbę wysadzonych niewybuchów według rodzaju i kalibru, ilości zużytych materiałów wybuchowych i środków zapalających. Rezultaty wysadzania należy umieścić w dzienniku ewidencji niewybuchów.
  11. Ilość osób biorących udział w pracach oczyszczających oraz ilość środków minerskich zużytych do niszczenia niewybuchów i niewypałów podawać w Rozkazie Dziennym Komendanta poligonu bezpośrednio po odszukaniu niewybuchu.
  12. Ilość przepracowanych godzin oraz ilość przejechanych kilometrów ewidencjonować w protokołach odszukania i protokole zniszczenia niewybuchów.
  13. Podczas wysadzania niewybuchów należy przestrzegać zasad i przepisów bezpieczeństwa zawartych w instrukcjach:
    - 1) „Oczyszczanie terenów z przedmiotów niebezpiecznych” sygn. Inż. 387/75;
    - 2) „Budowa i pokonywanie zapór inżynierskich” sygn. Inż.570/93;
    - 3) „Prace minerskie i niszczenia” sygn. Inż.572/94;

- 4) „Instrukcja działalności ośrodków szkolenia poligonowego” sygn.Szkol.763/95.

§ 38

Zabezpieczenie przeciwpożarowe poligonu

1. Za przestrzeganie przepisów przeciwpożarowych na poligonie odpowiedzialny jest komendant poligonu.
2. Dla potrzeb ochrony przeciwpożarowej poligonu, a w szczególności właściwej organizacji akcji ratowniczej podczas pożarów lub innych miejscowych zagrożeń, opracowuje się plan ochrony przeciwpożarowej i działań ratowniczych oraz plan ochrony przeciwpożarowej obszarów leśnych poligonu. Plan ochrony przeciwpożarowej powinien znać cały personel poligonu oraz pododdziały ćwiczące na poligonie.
3. Komendant poligonu obowiązany jest sprawdzać zabezpieczenie przeciwpożarowe na poligonie, usuwać stwierdzone niedociągnięcia.
4. W wypadku powstania pożaru w czasie działań na poligonie, KDL/RCO lub IP na poligonie postępuje zgodnie z przepisami ppoż. zawartymi w instrukcji użytkowania poligonu.

§ 39

Zabezpieczenie medyczne działań lotniczych na poligonie

1. Zabezpieczenie medyczne organizuje się w celu udzielania pierwszej pomocy żołnierzom którzy ulegli wypadkowi na poligonie.
2. Personel poligonu uczestniczący w obsłudze działań (ćwiczeń), jest obsługiwany przez punkt medyczny na samochodzie sanitarnym.
3. Personel poligonu uczestniczący w oczyszczaniu poligonu z niewybuchów, jak również wykonujący inne prace, jest obsługiwany bezpośrednio przez lekarza lub ratownika medycznego.
4. Cały personel poligonu powinien być pouczony o zasadach i sposobach udzielania pierwszej pomocy w nagłych wypadkach oraz sposobie użycia środków należących do podręcznej apteczki.

§ 40

Ochrona środowiska naturalnego

1. Za organizację i ochronę środowiska na poligonie odpowiada komendant poligonu i organizator szkolenia.
2. Ochrona środowiska realizowana jest w oparciu o obowiązujące przepisy a zwłaszcza: ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.), ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243, z późn. zm.), ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.) oraz przepisy wykonawcze.

Rozdział 7

INSTRUKCJA UŻYTKOWANIA POLIGONU DO DZIAŁAŃ LOTNICZYCH

§ 41

Zasady opracowania instrukcji użytkowania poligonu do działań lotniczych

1. W celu ustalenia zasad wykorzystania poligonu do działań lotniczych opracowuje się „Instrukcję użytkowania poligonu do działań lotniczych - IUP” w oparciu o niniejszy regulamin, warunki danego poligonu oraz potrzeby użytkowników.
2. Za opracowanie instrukcji użytkowania poligonu do działań lotniczych odpowiada komendant poligonu w porozumieniu z przedstawicielami jednostki nadrzędnej.
3. Instrukcję użytkowania poligonu do działań lotniczych zatwierdza dowódca rodzaju sił zbrojnych, któremu podlega dany poligon.
4. Instrukcję użytkowania poligonu do działań lotniczych opracowuje się według wzoru zawartego w załączniku nr 7.

Rozdział 8

ZASADNICZE DOKUMENTY DO WYKONYWANIA DZIAŁAŃ LOTNICZYCH NA POLIGONACH

§ 42

Zasady prowadzenia dokumentacji działań lotniczych na poligonie

1. Na poligonie w zależności od kategorii zabezpieczanych działań, posiadanych stanowisk etatowych oraz warunków i charakteru pracy prowadzi się, w pełnym lub skróconym zakresie dokumentację zabezpieczenia działań oraz dokumentację prowadzenia działań.
2. W skład dokumentacji zabezpieczenia działań na poligonie prowadzonej przez komendę poligonu wchodzi:
  - 1) ewidencja powiadamiania administracji lasów państwowych oraz administracji terenowej o działaniach (lotach) na poligonie;
  - 2) dziennik ewidencji niewybuchów;
  - 3) dziennik obserwacji i namiarów.
3. W skład dokumentacji prowadzenia działań lotniczych na poligonie prowadzonej przez ćwiczące pododdziały wchodzi dziennik wyników działań na poligonie.
4. Do dokumentacji działań lotnictwa (lotów) na poligonie zalicza się również planową tabelę lotów na poligonie lub plan lotów (loty na rozkaz) i dziennik uwag. Dokumenty te prowadzi KDL/RCO lub IP na poligonie jeśli został wyznaczony.

Rozdział 9

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE

§ 43

Przepisy przejściowe

1. Dla zapewnienia ciągłości szkolenia lotniczego na poligonach ustala się okres przejściowy, trwający 24 miesiące od daty wejścia w życie RDLP-2012.
2. W okresie przejściowym nadaje się uprawnienia KDL/RCO osobom, które legitymują się uprawnieniami „Oficera zabezpieczenia działań lotniczych na poligonie”.
3. W okresie przejściowym organizator lotów, do pełnienia funkcji KDL/RCO, wyznacza:
  - 1) pilotów z jednostek lotniczych z doświadczeniem w działaniach na poligonie, posiadających uprawnienia Instruktora Pilota na poligonie;
  - 2) personel ze służby ruchu lotniczego, który posiada doświadczenie w kierowaniu lotami na poligonie.
4. W okresie przejściowym szkolenie teoretyczne i praktyczne, niezbędne do uzyskania uprawnień KDL/RCO zezwala się realizować na bazie 21. CPL.
5. Personel, który w okresie przejściowym pełnił funkcje KDL/RCO, po zrealizowaniu szkolenia teoretycznego otrzymuje uprawnienia KDL/RCO bez konieczności odbycia szkolenia i egzaminu praktycznego.

§ 44

Rozpowszechnianie i aktualizacja RDLP-2012

1. Za rozpowszechnianie i aktualizację RDLP-2012 odpowiada Dowódca Sił Powietrznych.
2. Zarówno RDLP-2012, jak również zmiany w tym dokumencie podlegają rozpowszechnianiu zgodnie z rozdzielnikiem. Za wprowadzenie do każdego z posiadanych egzemplarzy RDLP-2012 zmian przesłanych przez Dowódcę Sił Powietrznych odpowiedzialni są dowódcy (szefowie) jednostek organizacyjnych ujętych w rozdzielniku.
3. Zmiany powinny zostać włączone do posiadanych w danej jednostce wojskowej, instytucji) egzemplarzy RDLP-2012 w trybie natychmiastowym, jeżeli wraz z nimi nie zostaną przesłane inne wytyczne. Zdezaktualizowane i wycofane z użytku strony RDLP-2012 należy zniszczyć.
4. Użytkownicy RDLP-2012 obowiązani są do posługiwania się uaktualnionym dokumentem.

SYGNAŁY I ZNAKI STOSOWANE NA POLIGONACH

Dla personelu poligonu i miejscowej ludności

5. **FLAGA CZERWONA** – w dzień, **ŚWIATŁO CZERWONE** – w nocy, wywieszona na maszcie stanowiska kierowania, oznacza zezwolenie na bombardowanie, odpalanie rakiet i strzelanie na poligonie oraz zakaz ruchu personelu poligonu w strefie niebezpiecznej, jak również zakazu opuszczania schronu.
Flagę czerwoną – w dzień, światło czerwone – w nocy wywiesza się na komendę podaną ze stanowiska kierowania poligonu.
6. **CZERWONE ŚWIATŁO PULSUJĄCE** - w nocy, stosowane w czasie lotów z wykorzystaniem urządzeń noktowizyjnych itp., na stanowisku kierowania oznacza zezwolenie na bombardowanie, odpalanie rakiet i strzelanie na poligonie.
7. **FLAGA BIAŁA** – w dzień, **ŚWIATŁO BIAŁE** – w nocy wywieszona na maszcie stanowiska kierowania, oznacza wstrzymanie działań na poligonie oraz zezwolenie pracy na polu roboczym (obmiar, przygotowanie celów) przy jednoczesnym, ciągłym i obowiązkowym obserwowaniu sygnału.
Flagę białą – w dzień, światło białe – w nocy wywiesza się na komendę podaną ze stanowiska kierowania poligonu w przypadku zauważenia w rejonie celów ludzi, zwierząt domowych jak również przy stwierdzeniu pożaru na poligonie.
8. **CZERWONE CHORAĞIEWKI** – służą do czasowego oznaczenia miejsca upadku niewybuchów, bomb i pocisków na poligonie.
9. **TABLICE INFORMACYJNO – OSTRZEGAWCZE** – służą do oznaczenia granic, stref niebezpiecznych oraz miejsca niewybuchu bomb, rakiet, pocisków itp.
10. **KOSZE** – wciągnięte na maszty, ustawione w miejscach ustalonych instrukcją użytkownika poligonu, oznaczają zakazy przebywania na poligonie, oraz informują o grożącym niebezpieczeństwie i trwających działaniach (ćwiczeniach) na poligonie. Opuszczone informują, że na poligonie nie przeprowadza się żadnych działań (ćwiczeń).
11. **NABOJE SYGNAŁOWE** – wystrzelone w kierunku osób znajdujących się na polu roboczym poligonu (w strefie niebezpiecznej) oznaczają nakaz natychmiastowego opuszczenia pola (ukrycie się w schronach i ukryciach).
12. Komendant poligonu, w zależności od konkretnej sytuacji może dodatkowo ustalić inne sygnały wzrokowe (naboje sygnałowe, dymy, flagi) oraz akustyczne (syreny, gongi) ułatwiające pracę ubezpieczenie i obsługę działań na poligonie. Sygnały te i znaki muszą się wyraźnie różnić od sygnałów ustalonych w niniejszym załączniku i być znane personelowi poligonu.

Dla załóg wykonujących działania nad poligonem

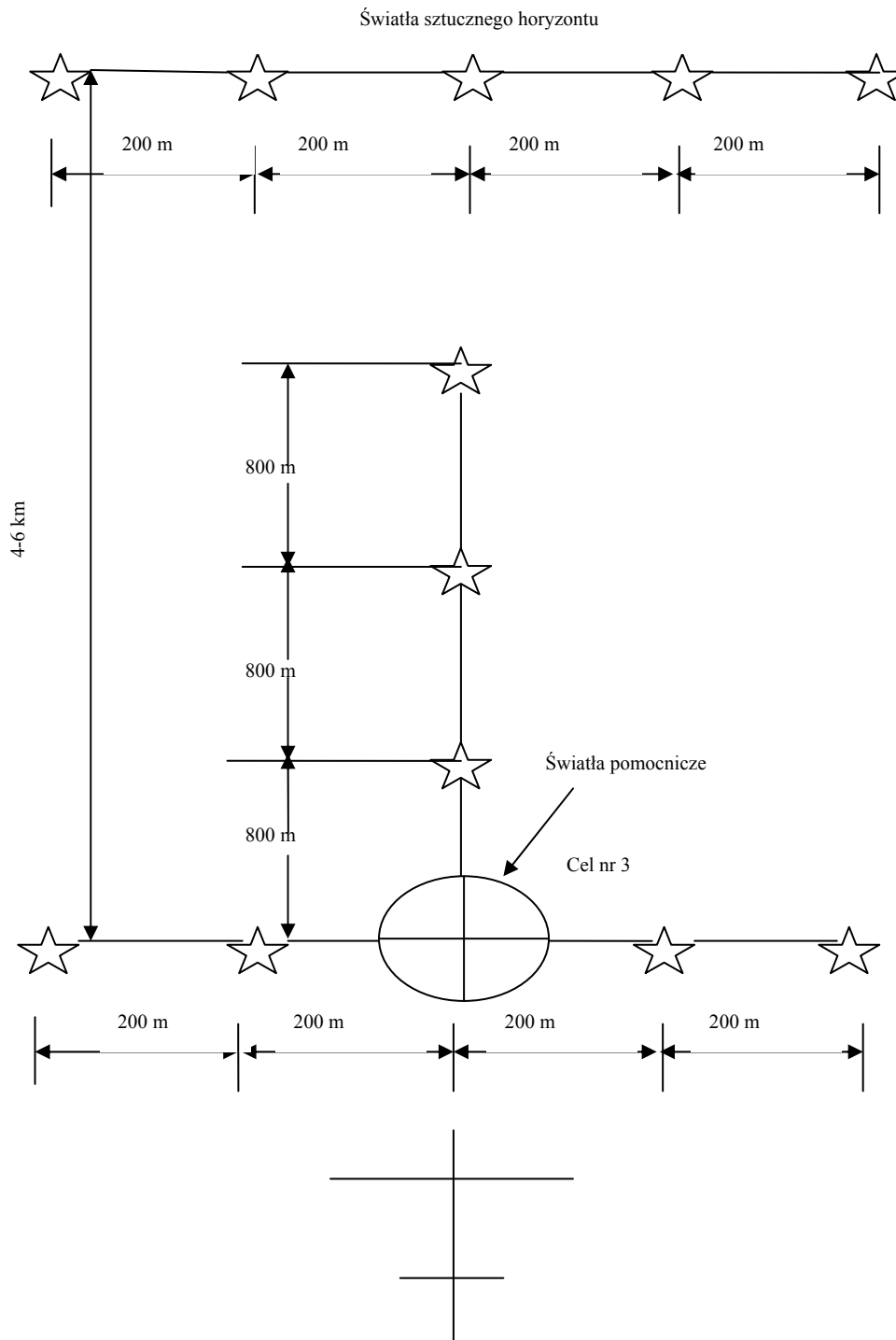
1. ZIELONY NABÓJ SYGNAŁOWY – wystrzelony ze stanowiska kierowania poligonu jest sygnałem zezwalającym na wykonywanie działań.
2. CZERWONY NABÓJ SYGNAŁOWY lub każdy inny z wyjątkiem zielonego – wystrzelony ze stanowiska kierowania poligonu jest sygnałem zabraniającym wykonywanie działań.

UWAGA: **Zabrania się używania czerwonych nabojów sygnałowych nad poligonami morskimi i nad przestrzeniami wodnymi. Sygnał ten jest oznaczeniem wezwania pomocy.**

SCHEMAT POŁOŻENIA POŁA ROBOCZEGO W STOSUNKU DO GRANIC I STREF POLIGONU (przykład)

**SCHEMAT URZĄDZENIA POLIGONU
DO BOMBARDOWANIA, ODPALANIA RAKIET I STRZELANIA Z LOTU
NURKOWEGO O ZMIERZCHU I W NOCY (przykład)**

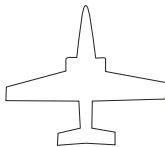
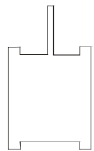
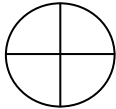
DZIENNIK OBSERWACJI I NAMIARÓW

Data	Kolejny numer nalotu na cel	Godzina wybuchu bomby (rakiety, nalotu)	Liczba i typ samolotów (śmigłowców)	Liczba bomb (rakiet)	Namiar (odczyt przyrządu)	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7

Stopień, imię i nazwisko namiarowego.....

Dziennik wyników działań na poligonie (przykład)

DATA..... IP na poligonie .....POLIGON .....

Lp.	Cel i trafienia	Pilot / Strzelec, nr ćwiczenia / misji	Ocena taktyki	Ocena ogólna	Uwagi
1.	Nr celu ..... Liczba trafień				
2.	Nr celu ..... Liczba trafień				
3.	Nr celu ..... Liczba trafień				

DZIENNIK EWIDENCJI NIEWYBUCHÓW

Lp.	Data bombardowania (odpalania rakiet, strzelania)	Sposób i metoda bombardowania (odpalania rakiet, strzelania)	Typ i wagomiar bomby (rakiety, pocisku)	Typ zapalnika	Numer na stateczniku	Współrzędne miejsca upadku			Data odszukania niewybuchu	Data zniszczenia niewybuchu	Uwagi i podpis komendanta poligonu
						Określone w stosunku do obiektów terenowych	Według namiarów				
							Z wieży nr 1	Z wieży nr 2			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Układ

Instrukcji użytkowania poligonu do działań lotniczych

DZIAŁ I

1. CHARAKTERYSTYKA POLIGONU

- 1.1. Charakterystyka ogólna
  - 1.1.1. Postanowienia ogólne
  - 1.1.2. Przeznaczenie poligonu
  - 1.1.3. Położenie geograficzne
  - 1.1.4. Charakterystyka lotniczo-meteorologiczna rejonu poligonu
  - 1.1.5. Charakterystyka obszaru powietrznego:
    - charakterystyka i parametry strefy niebezpiecznej
    - przeszkody terenowe
    - nawigacyjna charakterystyka rejonu
    - najbliższe lotniska i lądowiska
    - strefy wyczekiwania
    - manewr nad poligonem
    - rubież włączania i wyłączania uzbrojenia
    - charakterystyka stref przeznaczonych do prowadzenia strzelań bojowych przez lotnictwo pociskami raketowymi klasy p – p
  - 1.1.6. Zasadnicze elementy bazy szkoleniowej poligonu
- 1.2. Szczegółowa charakterystyka poligonowych obiektów szkoleniowych
  - 1.2.1. Nazwa obiektu, współrzędne obiektów (WGS – 84), wykazy pól roboczych
  - 1.2.2. Przeznaczenie
  - 1.2.3. Możliwości obiektów szkoleniowych
  - 1.2.4. Wymiary (w tym dozwolone sektory prowadzenia ognia)
  - 1.2.5. Współrzędne stanowisk dowodzenia i rejonów celów

DZIAŁ II

2. WARUNKI BEZPIECZEŃSTWA I OBOWIĄZKI OSÓB FUNKCYJNYCH OBOWIĄZUJĄCE NA OBIEKTACH SZKOLENIOWYCH POLIGONU

- 2.1. Ogólne warunki bezpieczeństwa
- 2.2. Warunki bezpieczeństwa i obowiązki osób funkcyjnych podczas prowadzenia ćwiczeń taktycznych
- 2.3. Warunki bezpieczeństwa i obowiązki osób funkcyjnych podczas strzelań z PPK
- 2.4. Warunki bezpieczeństwa i obowiązki osób funkcyjnych podczas strzelań i bombardowań lotnictwa
- 2.5. Warunki bezpieczeństwa i obowiązki osób funkcyjnych podczas lądowania i rozładowywania śmigłowców punktach lądowania
- 2.6. Warunki bezpieczeństwa podczas kierowania działaniami lotnictwa z pola roboczego poligonu przez JTAC/WNNL

DZIAŁ III

3. ZABEZPIECZENIE LOGISTYCZNE

- 3.1. Zabezpieczenie materiałowe (służby: mps, środków bojowych)
- 3.2. Zabezpieczenie techniczne (służby czołg – sam, uzbrojenia, łączności)
- 3.3. Warunki zakwaterowania
- 3.4. Baza usługowa
- 3.6. Zabezpieczenie techniczne (w tym parki sprzętu technicznego)
- 3.7. Charakterystyka lądowisk i pól przymusowego lądowania (położenie, pojemność, warunki nawigacyjne)
- 3.8. Cywilna baza socjalno – bytowa w sąsiedztwie poligonu

DZIAŁ IV

4. USTALENIA PLANISTYCZNO – ORGANIZACYJNE

- 4.1. Zadania, obowiązki i odpowiedzialność komendy poligonu w zakresie zabezpieczenia szkolenia wojsk na poligonie
- 4.2. Zasady funkcjonowania poligonu
  - zasady zamawiania przestrzeni powietrznej
  - zasady zamawiania poligonu
- 4.3. Zadania realizowane przez ćwiczące wojska podczas szkolenia na poligonie
- 4.4. Zakres obowiązków oraz odpowiedzialność organizatorów i wykonawców ćwiczeń i strzelań bojowych:
  - organizator ćwiczeń i strzelań bojowych
- 4.5. Zasady prowadzenia rekonesansu
- 4.6. Instruktaż do szkolenia poligonowego
- 4.7. Zasady pobierania, przechowywania i rozliczania amunicji, środków minersko
  - zaporowych i środków pozoracji pola walk
- 4.8. Zasady zabezpieczenia sanitarno– epidemiologicznego podczas szkolenia poligonowego
- 4.9. Zasady przemieszczania się pojazdów w obrębie poligonu
- 4.10. Organizacja łączności i ubezpieczenia lotów
- 4.11. Organizacja zabezpieczenia medycznego poligonu
- 4.12. Oczyszczanie poligonów z niewypałów i niewybuchów
- 4.13. Zasady korzystania z obiektów socjalno – bytowych
- 4.14. Zasady i tryb udostępniania obiektów poligonu instytucjom i organizacjom spoza resortu ON
- 4.15. Likwidacja szkód

DZIAŁ V

5. ZABEZPIECZENIE I OCHRONA POLIGONU

- 5.1. Ochrona przeciwpożarowa
- 5.2. Ochrona środowiska naturalnego
- 5.3. Plan zabezpieczenia medycznego strzelania
- 5.4. Warunki ochrony i obrony obiektów poligonowych
  - zasady wstępu w rejon poligonu
  - zasady ubezpieczenia rejonów ćwiczeń i strzelań

DZIAŁ VI

6. ZAŁĄCZNIKI

- 6.1. Schemat rejonu poligonu – strefa niebezpieczna
- 6.2. Strefy niebezpieczne w rejonie poligonu
- 6.3. Schemat granic poligonu
- 6.4. Usytuowanie i schemat pola roboczego poligonu
- 6.5. Wykaz celów poligonowych ze współrzędnymi
- 6.6. Schemat celów na poligonie w dzień
- 6.7. Schemat celów na poligonie w nocy
- 6.8. Schemat łączności wewnętrznej
- 6.9. Schemat łączności radiotelefonicznej
- 6.10. Wykaz telefonów osób funkcyjnych
- 6.11. Przeznaczenia relacji radiowych VHF/UHF
- 6.12. Wykaz współrzędnych punktów kontrolnych
- 6.13. Inne (według potrzeb).

DZIAŁ VII

7. WYKAZ SKRÓTÓW

DZIAŁ VIII

8. BIBLIOGRAFIA

KARTA SZKOLENIA PRAKTYCZNEGO KDL/RCO (wzór)

.....

stopień imię i nazwisko szkolonego

Lp	Nazwa poligonu	Ilość godzin	Typy stażków powietrznych	Oceny							Ocena ogólna	Uwagi	Stopień, imię, nazwisko podpis szkolącego
				Przygotowanie się do pełnienia funkcji KDL	Przyjęcie stanowiska pracy	Korespondencja radiowa	Orientacja w sytuacji powietrznej	Reagowanie na sytuacji niebezpieczne	Współpraca w zespole zabezp. działań	Prowadzenie obowiązującej dokumentacji			
1.													
2.													
3.													
4.													
5.													
6.													
7.													
8.													
9.													
10.													

**Minimalne odległości bezpieczne
do rozmieszczenia stanowiska pracy TZKOP podczas kierowania działaniami lotniczymi
przez JTAC/WNNL z pola roboczego poligonu.**

L.p.	Lotnicze środki bojowe		Minimalna odległość bezpieczna
1.	Bomby	do 100 kg	780 m
2.		100 ÷ 200 kg	1000 m
3.	Rakiety	do 60 mm	500 m
4.		60 ÷ 100 mm	1000 m
5.	Amunicja	do 30 mm	500 m

UWAGA:

- bombę OFAB 100-120 traktować jako bombę do 100 kg
- bombę LBOB-100UH z zapalnikiem ROŚ traktować jako bombę 100 kg ÷ 200 kg

